

Henk Kool

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag

Aan: de Commissie Sociale zaken, Werkgelegenheid, Economie en Internationale zaken

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk

DSO/2007.4181 - RIS 151889

Doorkiesnummer

070 - 353 2651

E-mailadres

Aantal bijlagen

1

Datum

22 januari 2008

Onderwerp

De Staat van de Haagse Economie

Inleiding

Hierbij bied ik u de vijfde editie van de 'Staat van de Haagse Economie' aan. De publicatie presenteert een overzicht van de economische ontwikkeling van de stad Den Haag in 2005 en een deel van 2006. De publicatie gaat in op een scala van onderwerpen als werkgelegenheid, omzet, opleidingsniveau, inkomen, arbeidsparticipatie, pendel, vastgoed, recreatie en toerisme, bereikbaarheid en imago.

De Staat biedt ons de mogelijkheid om na te gaan of de doelstellingen die op economisch terrein zijn geformuleerd, bijvoorbeeld in de vorm van topindicatoren, gehaald worden. Daarbij denk ik met name aan de topindicator 'aantal arbeidsplaatsen' waarbij uw raad voor 2011 het streven heeft geformuleerd om 226.000 arbeidsplaatsen in de stad te hebben¹.

Hieronder ga ik in op 'het verhaal achter de cijfers', dat wil zeggen dat ik in deze beleidsreactie een beschrijving geef van de activiteiten die de gemeente uitvoert om het ondernemen in de stad aantrekkelijker te maken, waarbij ik speciale aandacht heb voor de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen. Reden hiervoor is mijn doelstelling om tijdens deze collegeperiode minimaal 10.000 extra banen te creëren. De cijfers uit De Staat geven een indicatie of wij wat dit betreft op de goede weg zijn of dat er een tandje bij moet de komende jaren.

¹ Als nulmeting wordt hierbij het jaar 2006 aangehouden. Per 1 januari 2006 werkten er in Den Haag 213.844 personen tenminste 12 uur per week.

Inlichtingen bij

Postadres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag
Bezoekadres: Spui 70, Den Haag
Internetadres: www.denhaag.nl

Telefoon: 070 - 353 2651
Fax: 070 - 353 2479

Arbeidsplaatsen

De werkgelegenheid in Den Haag is in 2006 iets afgenomen. Per 1 januari 2006 werkten er in Den Haag 213.844 mensen ten minste 12 uur per week. Daarnaast zijn er mensen die minder dan 12 uur per week werken (deeltijd arbeid). In totaal zijn dat er een kleine 18.000. Deze deeltijdwerkers werken vooral in de handel, zakelijke dienstverlening en in de gezondheidszorg (vooral vrouwen).

Daarnaast wordt in een flexibele economie ook altijd gewerkt met uitzendkrachten. Bij de Haagse vestigingen werken circa 1.600 uitzendkrachten. Van hen werkt 86% voltijds. Ongeveer 59% is man en 41% vrouw. Uitzendkrachten werken vooral in de zakelijke dienstverlening (27%) en in de horeca (16%).

Was de werkgelegenheid in 2005 al gedaald tot 215.550, in 2006 is de werkgelegenheid verder gekrompen met 1.706 arbeidsplaatsen. Ook het aantal niet werkende werkzoekenden² is gedaald: van 28.985 in 2005 naar 28.748 in 2006 en zelfs naar 22.046 in 2007.

Bij bovenstaande cijfers kan de kanttekening geplaatst worden dat in het werkgelegenheidscijfer van 2006 de conjuncturele opleving nog niet tot uiting is gekomen. Uit recente cijfers over het jaar 2007 blijkt dat het aantal werkzame personen die 12 uur per week of meer werken is gestegen met 2.140 tot 215.982.

De daling van de werkgelegenheid én van het aantal niet werkende werkzoekenden in 2006, de stijging van de werkgelegenheid in 2007, maar ook de toestroom van werkzoekenden uit met name de Midden- en Oost-Europese landen (voornamelijk Polen en Bulgaren) doen vermoeden dat de officiële cijfers niet het complete beeld schetsen van de Haagse economie. Immers, tegelijk met de daling van de werkgelegenheid in 2006 is de 'immigratie' van Oost-Europeanen toegenomen en is de werkloosheid afgenomen.

Dit is voor mij dan ook reden om een diepte-onderzoek te starten met als doel nader inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Den Haag en met name in de achtergronden van deze ontwikkeling. Het onderzoek dat ik laat uitvoeren zal zich niet beperken tot de formele economie, maar zal ook proberen om een vinger te krijgen achter de zogenaamde informele economie. Ook moeten de inzichten en verklaringen voor ontwikkelingen aanknopingspunten bieden voor het werkgelegenheids- en reïntegratiebeleid (bijvoorbeeld de inzet van loonkostensubsidies in relatie tot de inzet van informele arbeid) van de gemeente. Ik streef ernaar om het onderzoek in de eerste helft van 2008 af te ronden om het snel daarna aan uw commissie aan te bieden.

Voor wat betreft de ontwikkeling van de werkgelegenheid in 2005/2006 moet ik hier nog wel opmerken dat de werkgelegenheidsontwikkeling in Den Haag positief is ten opzichte van Rotterdam en Utrecht. In 2006 laten drie van de vier grote steden een teruggang zien in het aantal werkzame personen. Voor Den Haag is deze teruggang iets minder groot dan voor de andere steden. Alleen Amsterdam vertoont in 2006 een groei.

² Het aantal personen met een bijstandsuitkering is lager. In deze groep zitten ook werkzoekenden die geen recht op uitkeringen hebben, maar die zich als werkzoekende laten inschrijven, bijvoorbeeld herintreders(sters).

Daarnaast vertoont ook het aantal startende (etnische) ondernemers nog steeds een opgaande lijn. In 2006 is er een recordaantal van ruim 3.000 Hagenaars met een eigen onderneming gestart en de gemeente blijft zich inspannen om dit aantal op een hoog niveau te houden, maar vooral om het basisniveau van startende ondernemers op een hoger niveau te brengen zodat hun slagingskans groter wordt.

Ook door de nauwere vervlechting van de werkzaamheden van de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten (SZW) en de Dienst Stedelijke Ontwikkeling verwacht ik de komende jaren een positief effect op het aantal arbeidsplaatsen. Door een samenhangende werkwijze zullen werkgevers voortaan niet alleen gewezen worden op de mogelijkheden van gesubsidieerde arbeid (Sociale Dienst), maar zullen ook alle vraagstukken die te maken hebben met de bedrijfsvoering van deze bedrijven direct opgepakt worden door de medewerkers van de dienst Stedelijke Ontwikkeling/BedrijvenBalie. Deze werkwijze zal hopelijk leiden tot een toename van het aantal arbeidsplaatsen met name in het onderste segment van de arbeidsmarkt.

Economisch beleid

De ontwikkeling van de werkgelegenheid toont dat – ondanks een forse gemeentelijke inspanning om het aantal arbeidsplaatsen in de stad te laten stijgen – de gemeentelijke mogelijkheden om macro-economische grootheden en verbanden zoals het aantal arbeidsplaatsen in relatie tot economische groei te beïnvloeden beperkt is.

De ontwikkeling van de economie in het algemeen en van de lokale economie in het bijzonder is voor een groot deel afhankelijk van de ontwikkeling van de nationale *conjunctuur* (die nu positief is!). Daar valt door de lokale overheid niet tot nauwelijks op te sturen.

Op de *sectorstructuur* van (een deel van) de stad en op het *ondernemersklimaat* kan de gemeente wel invloed uitoefenen. Wijzigen van de sectorstructuur is natuurlijk wel een zaak van lange adem (bestemmingsplannen, stimuleringsmaatregelen). Met het stimuleren en realiseren van bijvoorbeeld bedrijfsverzamelgebouwen (in overleg met corporaties en ontwikkelaars) is de sectorstructuur wel te beïnvloeden. De gemeente kan ondernemers verleiden om zich op een bepaalde locatie te vestigen. Ook kan de gemeente door de allocatie van functies (kantoren, bedrijventerreinen) de sectorstructuur beïnvloeden en acquisitie en relatiebeheer (zie bijvoorbeeld de telecomsector) kan leiden tot versterking van bepaalde sectoren. Ook fysieke ingrepen, gericht op bijvoorbeeld het versterken van de toeristische sector (boulevard op Scheveningen, Scheveningen-Haven) zijn van invloed op de sectorstructuur. Met het project De Haagse Slag streef ik ernaar om specifieke sectoren extra aandacht te geven, met name gericht op de mogelijkheid van die sector om bijstandsgerechtigden aan het werk te helpen. De eerste sector waarnaar gekeken wordt is de sector bouw en techniek.

De meeste winst kan behaald worden door het beïnvloeden en verbeteren van het ondernemersklimaat. Ervaringen in Den Haag (winkelstraatmanagers, informatie op de stadsdeelkantoren, BedrijvenBalie, lokale vestiging kamer van koophandel, accountmanagers gemeente, relatiebijeenkomsten, promotie) en elders (kanszonegebieden in Rotterdam) tonen dat het mogelijk is om als gemeente het klimaat om te ondernemen te verbeteren. Daar ben ik ook met het nieuwe regeerakkoord optimistischer op geworden, bijvoorbeeld omdat ook het rijk vindt dat probleemwijken prachtwijken moeten worden. Ook onderzoek ik de mogelijkheden om in Den Haag een project kanszones te starten. Ruimte om te ondernemen, een servicegerichte gemeentelijke organisatie en gerichte investeringen door ondernemers met hulp van de lokale overheid zijn instrumenten die van positieve invloed zijn op de wijk economie. Daar zal ik mij de komende jaren ook voor blijven inspannen.

Overigens zal ik uw commissie in het eerste kwartaal van 2008 separaat informeren over alle activiteiten die ik uitvoer en nieuwe ontwikkelingen die tot doel hebben het ondernemersklimaat in de stad te verbeteren door de gemeentelijke dienstverlening op een hoger plan te brengen. Ook zal ik uw commissie separaat informeren over het gemeentelijke accountmanagement dat zich vooral richt op de top-25 bedrijven in de stad.

Tenslotte zal ik uw commissie informeren over het beleid dat ik de afgelopen twee jaar heb gevoerd op het gebied van het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap en de plannen die ik heb om dit beleid de komende jaren te intensiveren. De rol van allochtoon of nieuw ondernemerschap maakt hier nadrukkelijk deel van uit.

Overigens moet ik er wel op wijzen dat een objectief aantrekkelijk vestigingsklimaat niet altijd als zodanig wordt ervaren door ondernemers en dat beeldvorming en perceptie hierbij een grote rol spelen. Ondanks het feit dat Den Haag hoog scoort op de ranglijst met snelst groeiende toplocaties en locaties waar het meeste geld verdiend wordt is het imago van de stad als vestigingslocatie nog steeds mager.

Het college heeft daarom het initiatief genomen om samen met partners op het gebied van toerisme, wonen, studeren en bedrijven te komen tot een gerichte citymarketing. De stad heeft op verschillende terreinen een imago dat geen recht doet aan wat de stad werkelijk te bieden heeft. Bovendien wil de stad zich meer manifesteren als stad van recht, vrede en veiligheid. Een titel die in het buitenland al gemeengoed is maar die de stad feitelijk onvoldoende heeft vermarkt en uitgebouwd. In december 2006 is de citymarketingstrategie vastgesteld. De uitvoering van de diverse projecten (waaronder een citymarketingcentre, een nationale en internationale lange-termijncampagne, een VN-museum, een programma attractieve stad, een programma bevordering gastvrijheid, woonpromotie, gerichte marketing van de stad als stad voor jongeren en studenten) zal een aantal jaren beslaan.

Ten aanzien van de werkgelegenheid worden tegenvallers verwacht bij de financiële diensten en industrie en tengevolge van het rijksbeleid ook bij de rijksoverheid. Op het rijksbeleid kan de gemeente niet heel veel invloed uitoefenen. Daar waar mogelijk faciliteren wij de rijksoverheid en de verschillende agentschappen die aan de rijksoverheid gelieerd zijn. Voor wat betreft de ruimte voor financiële diensten (kantoren) en industrie (bedrijventerreinen) heeft het Haags gemeentebestuur generieke kaders en ambities geformuleerd. Uitgangspunt is het zo goed mogelijk benutten (intensiveren) van het bestaande stedelijk gebied en dit te laten aansluiten op de wensen van de markt (marktconform). Wat betreft het kantorenaanbod streeft Den Haag naar een beheersbare, marktconforme groei, onderscheiden naar de verschillende typen kantorenlocaties.

Hetzelfde geldt voor de bedrijven op de bedrijventerreinen. De behoefte – onderscheiden naar werkterrein, modern terrein et cetera - is in kaart gebracht en gealloceerd naar de verschillende locaties. Het streven is om stadsgebonden bedrijvigheid zoveel mogelijk in bestaand stedelijk gebied te faciliteren, deels door revitalisering van bestaande bedrijventerreinen (Uitenhagestraat, ZKD). Na 2010 is er op het Haagse grondgebied echter niet voldoende bedrijfsruimtevoorraad beschikbaar om te voorzien in de vraag van de markt. Daarom doet de stad Den Haag voor de doelgroepen, die minder stadsgebonden en minder goed in een woonomgeving inpasbaar zijn, een beroep op de buurgemeenten, waarbij het adagium ‘het juiste bedrijf op de juiste plaats’ is.

Het aantal werkzame personen in de vrijetijdseconomie is sinds 2002 met circa 6% afgenomen. Deze sector is belangrijk voor de stad omdat er verhoudingsgewijs veel werkgelegenheid wordt geboden aan personen met een lagere opleiding. Een extra inspanning binnen deze sector is dan ook zeker te verdedigen.

De hierboven genoemde citymarketing heeft ook als doel om het jaarlijks aantal bezoekers (aan Scheveningen, Kijkduin, Binnenstad en dergelijk) – nu ongeveer 50 miljoen – nog hoger te krijgen. Ook zal begin 2008 een actieplan toerisme verschijnen.

Er worden projecten uitgevoerd om Den Haag nog aantrekkelijker te maken voor bezoekers, privé en zakelijk. Ik noem hier de renovatie van Des Indes, de bouw van een Hilton-vestiging, Scheveningen krijgt een nieuwe boulevard, die Bad en Haven met elkaar verbindt. Voor de beachsporten wordt sinds een aantal jaren in de zomermaanden een beachstadion neergezet. Bekeken wordt of dit stadion een permanent karakter kan krijgen. Met de komst van het Nautisch Centrum heeft de Haven een professioneel zeezeilcentrum gekregen. De haven van Scheveningen krijgt, mede door het vertrek van Norfolk, een enorme impuls. Er verrijzen verschillende hotels, ook komen er nieuwe grootschalige voorzieningen. Daarnaast is er ruimte voor vernieuwende horeca en winkels. De binnenstad heeft een belangrijke impuls gekregen met het nieuwe Spuimarkt-project. Verder gaat in de binnenstad veel aandacht uit naar de horecapleinen en de openbare ruimte, denk hierbij bijvoorbeeld aan de herinrichting van de Grote Marktstraat, het Rabbijn Maarsenplein en het Buitenhof. Den Haag is binnen Nederland de stad met de meeste evenementen, veel aandacht gaat uit naar het vergroten van de marketingwaarde en het opzetten/binnenhalen van vernieuwende evenementen – goede voorbeelden hiervan zijn Festival Classique en de Red Bull strandrace. De kwaliteit van de Haagse winkelstraten – niet alleen qua uitstraling, maar ook qua branchering - blijft een belangrijk aandachtspunt.

De ambitie van de Haag is om substantieel meer binnenlandse en buitenlandse toeristen te trekken, bij voorkeur verblijftoeristen.

Uiteraard blijven andere sectoren de gemeentelijke aandacht vragen. In 2008 zal veel energie gestoken worden in accountmanagement van de Haagse bedrijven. Aandacht is er niet alleen voor de bovenkant van de markt (accountmanagement van de 25 grootste commerciële bedrijven in de stad), maar ook voor het midden- en kleinbedrijf. Accountmanagers van het Werkgevers Service Punt én van de BedrijvenBalie zullen werkgevers in dit segment niet alleen adviseren en informeren over de mogelijkheden van het (gesubsidieerde) aanbod van werknemers, maar zullen tegelijkertijd als vraagbaak fungeren voor allerhande gewenste gemeentelijke informatie.

Het geheel overziend ben ik over de ontwikkeling van de Haagse economie – zeker vergeleken met de andere grote steden in Nederland – niet ontevreden. Zoals toegezegd ontvangt u van mij in de eerste helft van 2008 een diepte-analyse van de Haagse economie en dan vooral toegespitst op de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen.

Ik vertrouw erop dat u met De Staat van de Haagse Economie 2007 en met de bovenstaande beleidsreactie ook een goed beeld heeft gekregen van de staat van de Haagse economie.

Met vriendelijke groet,
de wethouder van Sociale Zaken, Werkgelegenheid en Economie,

H.P.M. Kool